

"...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir.

“(...) Davada çözümlenmesi gereken uyuşmazlık 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununun 47. maddesi uyarınca, Bağkur'un, üçüncü kişinin suç sayılır hareketi sonucu bu kanunda sayılan yardımların yapılmasını gerektiren bir durumun doğması halinde üçüncü kişiden, yapılan yardımın ilk peşin değerinin mi yoksa bu yardımlardaki artışı da isteyip isteyemeyeceği noktasında toplanmaktadır.

Şu hali ile davanın yasal dayanağı sözü edilen 2926 sayılı Yasa'nın 47. maddesidir. Bağkur'un anılan maddeye dayanılarak rücu hakkını kullanabilmesi için 3 üncü kişinin suç sayılır hareketinin gerçekleşmiş olması ve sigortalıya Kanunda sayılan yardımların yapılması gerekir. Olayda davalının suç sayılır hareketi ile Bağkur'lunun öldüğü ve hak sahiplerine aylık bağlandığı, davacının bağkurluya bağlanan ilk peşin değerli aylığın tahsili için daha önce rücu davası açtığı mahkememizce ilk peşin değerli aylığa hükmedildiği verilen kararın kesinleştiği işbu dava ile aylıklardaki artışın istendiği görülmektedir. Bilindiği gibi Bağkur yürürlükteki katsayıyı uygulamak suretiyle sigortalıya aylık bağlamakta, müteakip senelerde bütçe kanunu ile saptanan katsayıya göre daha önce bağlanan aylıkları arttırmaktadır. Bağkur'un bağlanan ilk aylığın peşin değerini isteyebileceği çekişmesizdir. Aynı doğrultudaki 1479 sayılı Yasa'nın 63. maddesinde açıkça kurumun bağlanan yardımların ilk peşin sermaye değerinin istenebileceği artışların istenemeyeceği hükme bağlanmıştır. Uyuşmazlık 2926 sayılı Yasa ile aylıklarda katsayıya dayalı olarak yapılan artışın istenilebilip istenilemeyeceğine ilişkindir. Hemen belirtelim ki artışların rücu yolu ile istenebilmesi için yasanın özü ve sözünün böyle bir yoruma uygun olması gerekir. Oysa 47. maddede aynen ‘... Kurum, sigortalı veya hak sahiplerine bu Kanunda belirtilen gerekli yardımları yapar. ... üçüncü kişilere rücu eder’ hükmü yer almakta olup artışların istenebileceğine dair herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Aksinin kabulü halinde tazmin sorumlusunun devamlı olarak yıllarca dava tehdidi altında bırakılmasına üstünlük tanınır ki böyle bir yorum hukukun evrensel kurallarına aykırı düşeceği gibi yasa koyucunun bu şekilde hukuka aykırı sonuç doğuracak biçimde norm koyması düşünülemez. O halde madde, konulan amacına uygun olarak yorumlandığında artışların istenemeyeceği sonucuna ulaşılabileceği kuşku olmamalıdır.

Sağlıklı ve doğru bir sonuca ulaşabilmek için Bağkur'un 2926 sayılı Yasa'nın 47. maddesinden doğan rücu hakkının hukuki temelini ne olduğu bilinmelidir. Rücu hakkının halefiyet esasına dayandığı düşünülebileceği gibi, kanundan doğan bağımsız bir hak olduğu da düşünülebilir. Öğretide bu tür bağımsız rücu hakkına “basit rücu hakkı veya alelade rücu hakkı” da denmektedir. Şayet bağkurun rücu hakkının hukuksal niteliğinin bağımsız yani basit rücu hakkına dayandığı görüşü benimsendiği takdirde halefiyet ilkesinden söz edilemez. Bir hakkın halefiyet esasına dayandığı kabul edilecek olursa halef olanın hukuksal statüsü halef olunanınkine tabi olur. Halef olunanın hak ve yükümlülükleri ile sınırlı biçimde talepte bulunulabilir. Yani halef olunanın sahip olduğu haklardan daha fazlası kullanılamayacağı gibi hak sahibinin daha azı ile yetinmesi de istenemez. Yine bir hakkın halefiyet esasına dayandığının kabulü yasalarda açık bir hükmün mevcut olmasına bağlıdır. Örneğin TTK 1301. maddesinde sigortacının rücu hakkının halefiyet esasına dayandığı açıkça gösterilmiş, önceki MK nun 439. maddesinde de mirasçılarının halefiyet yoluyla murisi temsil ettikleri belirtilmiştir.

Başka bir yönden yasalarda yer alan halefiyete ilişkin hükümler istisnai nitelikte olup genişletici yoruma tabi tutulamayacağı gibi kıyasa dahi esas olamazlar. Nitekim Yargıtay da aynı görüştedir. (Y.İ.B.K. 23.5.1960 tarih, 11/10 E.K.) Keza öğretinin görüşü de aynı doğrultudadır. Buna göre bağkurun rücu hakkının halefiyet esasına dayanıp dayanmadığı belirlenmelidir. 2926 sayılı Yasa'nın ne 47. maddesinde ne de diğer maddelerinde rücu hakkının halefiyete dayandığına dair bir hüküm mevcut olmadığından hakkın halefiyete dayanmadığı söylenebilir. 506 sayılı SSK nun 26 ncı maddesinden doğan rücu hakkının halefiyete dayandığı görüşü benimsenmiş ise de (Y.İ.B.B.G.K. 1.7.1994 tarih, 1992/3 E. 1994/3 K.) anılan 26 ncı maddenin düzenleme biçimi ile söz konusu 47. maddenin düzenleniş biçimi birbirinden farklıdır. Kaldı ki 26 ncı maddede yer alan hüküm kıyas yoluyla 47 nci maddeye uygulanamaz. Zira yukarıda ifade edildiği gibi halefiyete ilişkin hüküm istisnai niteliktedir. Hal böyle olunca bu davada, bağkurun 506 sayılı Yasa'nın 26 ncı maddesinde olduğu gibi tavan kadar tazmin sorumlusundan talepte bulunabileceğine ilişkin ilkenin uygulama yeri bulunmamaktadır. Bu sebeple SSK 26 ncı maddeye göre açtığı davalarda katsayı artışına göre yeni taleplerde bulunabilmektedir. Aynı imkandan bağkurun yararlanabileceğinin düşünülmesi yeni bir hüküm koymak anlamına gelir ki yargının böyle bir yetkisi tabii ki yoktur. Kısacası bağkurun hakkının kanundan doğan bağımsız bir rücu hakkı (basit rücu hakkı) olduğu açıktır. Bağkura böyle bir rücu hakkının tanınmasının amacı ikidir. Birincisi bağkur sigortalılarını suç sayılır eylemlere karşı korumak, kişilerin sigortalılara karşı daha dikkatli davranmalarını sağlamak, ikincisi de bağkura gelir sağlamaktır. Nitekim pozitif hukukumuzda bu tür rücu hakkının tanındığına ilişkin örnekler vardır. (Anayasa 129, MK 917, BK 50 md. gibi)

Hal böyle olunca bağkur ancak ilk bağladığı aylığın peşin değerini isteyebilir, ileriki yıllarda aylıklarda meydana gelen artışları talep edemez. H.G.K. da aynı görüştedir. (Y.H.G.K. 18.3.1998 tarih 183 E. 233 K.) Kurul bu kararında; "... Diğer yandan öbür bağkur sigortalılarının sosyal sigorta hakları 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununda düzenlenmiş olup, bağlı bulundukları kuruluş da Bağkurdur. 2926 sayılı Yasa'ya tabi olan sigortalıların bağlı bulundukları kuruluş da aynıdır. 1479 sayılı Yasa'nın 63 ncü maddesinde yapılan yardımların ilk peşin sermaye değerinin istenebileceği dolayısıyla artışların istenemeyeceği hükme bağlanmıştır. Maddenin ilk metninde böyle bir hüküm yok iken 3165 sayılı Yasa ile az önce işaret edilen değişiklik getirilmiştir. 63 ncü maddede bile 506 sayılı Yasa'nın 26 ncı maddesine paralel bir hüküm bulunmamaktadır. Tersine yardımların ilk peşin sermaye değerinin istenebileceği öngörülmüş olmakla halefiyet ilkesinden uzaklaşmıştır. Asıl temel kanun olan 1479 sayılı Yasa'da artışların istenemeyeceği hükme bağlanmış iken bu yasaya göre özel nitelikteki 2926 sayılı Yasa'dan kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde artışların istenebileceğini kabul etmek çelişki teşkil eder ki yasa koyucunun böyle bir ikilemi amaçlamış olması düşünülemez. Esasen çelişkili davranış içine girmeyi mazur gösterecek makul ve hukuki bir neden yoktur. Deyim yerinde ise 2926 sayılı Yasa 1479 sayılı Yasa'nın şemsiyesi altındadır. Temel kanunda artışlar istenemediğine göre daha özel nitelikteki 2926 sayılı Yasa gereğince de artışların talep edilememesi hukuk mantık ve yorum kurallarına uygun düşer." hususları vurgulanmıştır.

Toplumsal yaşantıyı düzenleyen hukuk kuralları statükocu bir anlayışla tatbik edilemez. Hukuk yaşayan bir varlıktır ve toplumun çağın gelişim ve değişimine göre şekillenir. Nitekim 47 nci madde ile ilgili yukarıda belirtilen Yargıtay kararının mevcut halini alması süreç içinde gerçekleşmiş, zaman zaman aksi yönde daire kararları söz konusu olmuştur. Gerek H.G.K. gerek 10. Hukuk Dairesi kararları aynı yönde olmakla birlikte bu kararlar tatbikat açısından içtihadı birleştirme kararı niteliğine sahip değildir. Bir başka deyişle, 2926 sayılı Yasa'nın 47 nci maddesindeki mevcut norm var iken Yargıtayın şüphesiz hakkaniyete uygun şekildeki yorumu, uygulama şeklini belirlemesi, maddenin üçüncü kişiler açısından haksızlık arzeden

düzenleme biçimini ortadan kaldırmaz. Zira madde metninde 1479 sayılı Yasa'nın 63 ncü maddesinden farklı olarak ilk peşin değer ayırımı yapılmaksızın yardımların tutarı için rücu olunabileceği belirtilmiş olup, rücu olunacak miktarın kapsamı açık bırakılmıştır. Nitekim Y. 10. H.D. uzun süre 47 nci madde açısından ilk peşin değer sınırlaması söz konusu olmayacağından zamanaşımı süresi dahilinde ve tavanla sınırlı biçimde artışların istenebileceğini kabul etmiştir. (Y.10 H.D. 1995/2660-5613 E.K. sayılı ve 20.6.1995 tarihli kararı) Netice itibariyle 1479 sayılı Yasa'nın 63 ncü maddesi ile 2926 sayılı Yasa'nın 47 nci maddesi arasında amaca uygun olmayacak biçimde çelişki vardır. İki yasanın birbirine ters hükümler ihtiva etmesi başlı başına Anayasaya aykırılık teşkil etmemekle birlikte somut olayda ihtilafın doğası, yasaların amaç ve nitelikleri gereği bir uygunsuzluğun bulunduğu tartışmasızdır. Bu ise Anayasanın 2., 5. ve 10. maddelerinde anlamını bulan Cumhuriyetin nitelikleri, devletin temel amaç ve görevlerinde zikrolunan hukuk devleti ve adalet ilkesi ile kanun önünde eşitlik ilkesine aykırıdır. (...) Açıklamalar ışığı altında 2926 sayılı Yasa'nın 47 nci maddesinin 2 nci fıkrasının; Anayasaya aykırı olduğu sonuç ve kanaati ile iptali için dosyanın Anayasa Mahkemesine gönderilmesine ... karar verilmiştir.”"